

HØRINGSUTTALELSE FRA DANSE- OG TEATERSENTRUM STORTINGETS BEHANDLING AV MELD ST 8 (2018 – 2019) *KULTURENS KRAFT*

Danse- og teatersentrum (DTS) er et kompetansesenter og informasjonskontor for scenekunst i Norge, med fokus på fri scenekunst. Stiftelsen er organisert som en nettverksorganisasjon for å sikre nærhet og tett dialog med det scenekunstmiljøet vi arbeider med og for. DTS har i dag 115 produksjonsenheter tilknyttet nettverket.

- Organisasjonen er rådgiver for Utenriksdepartementet og forvalter UD's reisestøtteordninger for norske scenekunstneres internasjonale virksomhet, samt arbeider langsiktig og systematisk med internasjonal promotering av norsk scenekunst
- DTS driver portalen Sceneweb.no, et åpent digitalt arkiv som dokumenterer all norsk scenekunst, både institusjoner, private samlinger, og frie sceniske grupper, dens historie og hva som skjer i dag. Sceneweb.no er per i dag alene om å formidle en samlet norsk scenekunstarv.
- DTS eier Black Box Teater AS og Norsk Scenekunstbruk AS, og er medeier i Scenekunst.no AS
- DTS mottar støtte over KUDs kap 324, post 78.

DTS er svært glade for at Meld. st. 8 (2018-19) Kulturens kraft – Kulturpolitikk for framtida på overordnet nivå forankrer kunst og kultur i Norge som en del av demokratibyggning og ytringsfriheten.

Scenekunst er en levende og sosial uttrykksform som utfolder seg i øyeblikket; publikum og kunstnere møtes i tid og rom. Dette øyeblikket er unikt, og selv om forestillingen blir streamet, vil en digital gjengivelse ikke kunne gjengi eller erstatte interaksjonen mellom scene og sal.

Samfunnsverdien av den opplevelsesbaserte kunstformen er større enn selve produktet selv, altså større enn den enkelte forestilling nettopp fordi hver og en av oss bærer dette unike møtet med videre.

Scenekunst representerer et vell av uttrykksformer; figurteater, musikkteater, moderne opera, fysisk teater, dans, tekst, visuelt basert teater, samt blandingsformer av disse. Gjennom ulike estetiske strategier utfordrer kunstformen både vårt intellekt og våre emosjoner, vårt behag og vårt ubehag.

DTS fokuserer i denne uttalelsen på den delen av det profesjonelle scenekunstheltet som vi omtaler som *fri scenekunst*. Begrepet «fri scenekunst» refererer til at her bestemmer scenekunstnerne selv hva de skal sette opp, med hvem og på hvilken måte.

DTS er en del av en viktig infrastruktur som arbeider hovedsakelig med og for utviklingen og formidlingen innen fri scenekunst. Felles for hele denne infrastrukturen er at den er blitt til etter initiativ nedenfra og opp – helt i tråd med Kulturmeldingens syn om at et «godt samfunn blir bygd nedanfra» med gjennomslag i Stortinget og Regjering. Vi er også enig i kulturmeldingens Mål 1.3.1: «regjeringa ynskjer å vidareføre det som fungerer godt i dag, og samtidig leggje til rette for utvikling i tråd med forventningar og behov i samfunnet» For oss innebærer det at de oppgaver og mandat rettet mot kunstnerens internasjonale mobilitet og promotering, som i dag er gitt Stiftelsen Danse- og teatersentrum som del av *Norwegian Arts Abroad*, av både KUD og UD, videreføres og utvikles.

Vi ber samtidig om at ansvaret vi har tatt for og utviklingen av portalen Sceneweb.no styrkes.

At denne delen av virkemiddelapparatet ligger fast, er avgjørende for det langsiktige og systematiske arbeidet som gjøres internasjonalt og nasjonalt, og bidrar til å sikre kunstnerisk utvikling og fornyelse.

Faste poster – eller?

I dag finner vi de fleste formål relatert til fri scenekunst under kap 325, Musikk og scenekunst post 78. Noe er forvaltet under Norsk kulturråd/Kulturfondet. Utredningen om oppgave og ansvarsfordeling mellom forvaltningsnivåene drøfter om også de såkalte «faste postene» på statsbudsjettet skal bli åpent søkbare, slik at ulike virksomheter skal kunne konkurrere om bevilgning over en mer langsiktig periode eksempelvis på fire år. Det argumenteres for at dette ville gi bedre forutsigbarhet enn dagens system. Det å motta tilskudd over en fast post har, selv om tildelingen gis år for år, blitt oppfattet som en garanti for nødvendig langsiktig og forutsigbar finansiering. Vi mener Norge bør opprettholde å ha virksomheter på faste poster i betydningen

av å skape forutsigbare og langsiktige forutsetninger for virksomhetene i tråd med Granavolderklæringen. Slike faste poster kan videre vurderes forvaltet av det vi i dag kaller Norsk kulturråd, men her foreslår vi at oppgavefordelingen i dagens Kulturråd tydeliggjøre og deles i to, et Kulturdirektorat og et Kulturfond, se avsnittet om Norsk kulturråd. Dette grepet kan sikre en sterkere forbindelse mellom bl.a fri scenekunst, dens infrastruktur og politikkbyggingen på scenekunstheltet.

Vi er enige i målet med Kulturmeldingen at kulturpolitikken er en nasjonal satsing som krever virkemiddel og tiltak både på statlig, fylkeskommunalt og kommunalt nivå, og at man må finne finansieringsnøkler gjennom en dialog mellom stat og øvrige parter. Vi er imidlertid skeptiske til at ulike finansieringsnøkler skal «finnes opp» i hvert enkelt tilfelle, og mener departementet fortsatt bør se på et koordinert finansieringssystem slik at det ikke er opp til hvor bra de som deltar i den såkalte dialogen er på forhandlinger.

Nasjonale virksomheter

Hovedkriteriet som foreslås lagt til grunn for hvilke virksomheter som har et nasjonalt mandat, er hvorvidt en institusjon anses å stå i en særstilling med et samfunnsoppdrag for nasjonen Norge. Dette kriteriet kan knyttes til statens ansvar for å ivareta nasjonale arenaer og infrastruktur for fri ytring. Det kan også omfatte ansvar for bevaring, formidling, forskning på og videreutvikling av vår nasjonale materielle og immaterielle kulturarv. I tillegg kan det omfatte statens ansvar for spesialiserte og/eller unike virksomheter. Vi slutter oss til denne definisjonen, og ber om at den også brukes for å avklare de ulike tiltakene DTS i dag har som infrastruktur for fri scenekunst.

Norsk Kulturråd.

I omtalen av Norsk kulturråd i *Utredningen av oppgave og ansvarsfordeling /Kulturmeldingen* er ikke det skillet vi idag ser mellom den direktoratsliknende oppgaveforvaltningen og armlengdebaserte tilskuddsforvaltningen av Kulturfondet inngående vurdert. Sist gang spørsmålet var oppe var i rapporten «Gjennomgang av Norsk kulturråd»(2014) der man drøftet et slikt skille hvor «Direktoratsoppgavene skilles ut og flyttes til en ny direktoratsorganisasjon for kultursektoren og Norsk kulturråd beholder armlengdeoppgavene». Forslaget vant ikke frem den gangen. Vi mener dette skillet er interessant å se på igjen, i sammenheng med de overordnede grepene som nå tas fremover med hensyn til regionreform, oppgaveforvaltning og ansvarsfordeling *Vi foreslår at grepet med å skille Norsk kulturråd i to; et Kulturrådsdirektorat og Kulturråd vurderes igjen i forbindelse med behandlingen av Meld St 8.*

Forvaltningsoppgaver løst i et direktorat kan ha en tettere forbindelse med politisk styring, og slik sett kan blant annet en overordnet nasjonal scenekunstopolitikk operasjonaliseres. Innretningen med langsiktige og forutsigbare tilskudd til grupper som over lengre tid har vist at de holder høy kunstnerisk kvalitet, har stor etterspørsel og driver profesjonelt kan opprettholdes via et slikt direktorat. **Kulturfondet** kan forvalte øvrige ordninger der armlengdeprinsippet og fagutvalgsvurderingene gjelder.

Dette kan bl.a løse dagens problemsstilling med mangel på forutsigbarhet og langsiktighet for de såkalte etablerte kompaniene, som vi så høsten 2018. Regjeringen bevilget syv friske millioner til formålet *Etablerte kompanier*, og et av kompaniene fikk tildeling i rådsbehandlingen til tross for fagutvalgets avslag. Det ble skapt en veldig rotete og vanskelig situasjon for kompaniene, som faktisk ikke hadde gjort noe annet enn å søke. Situasjonen er ikke optimalt løst ved at man har fjernet maks tildelingsgrense på 12 år. Vi mener at løsningen kan ligge i et nyopprettet Kulturdirektorat – kunst og kultur er politisk styrt. Intensjonen fra Regjeringen i årets statsbudsjett og som også er i tråd med Granavolderklæringen mål er å prioritere det frie feltet

«Regjeringen anerkjenner de etablerte scenekunstgruppene behov for langsiktighet både når det gjelder produksjonsmuligheter, visningsmuligheter, forvaltning og økonomi.» jfr St prp 1S (2018-2019) kap 320, Post 55 Norsk kulturråd, s 47, 1. avsnitt:

Til tross for gode intensjoner, var - og er – fremtiden for kompaniene det gjaldt fortsatt usikker.

OM KULTURMELDINGENS NI HOVEDMÅL OG FRI SCENEKUNST.

Fri scenekunst, som er en stor og vital del av det profesjonelle scenekunstheltet, griper inn i alle ni hovedmål for denne kulturmeldingen. Vi går i kort gjennom de ni målene for å vise fri scenekunst sin relevans i dem alle:

Kulturmeldingen ønsker «Eit fritt og uavhengig kulturliv som Skaper kunst og kulturuttrykk av ypperste kvalitet»

Scenekunst som produseres i Norge i dag står for høy kunstnerisk kvalitet, utvikling og fornyelse. Det er stor etterspørsel etter produksjoner fra fri scenekunst nasjonalt og internasjonalt.

Fremjar danning og kritisk refleksjon

Fri scenekunst står for et mangfold av uttrykksformer som tar den direkte pulsen på vår egen tid. Fri scenekunst representerer fordypning og utforskning av uttrykk såvel som kommunikasjon med publikum i alle aldre, særlig også for barn og unge som vokser opp i en teknologisk og visuell preget tidsalder.

Tek vare på og formidlar kulturarv

DTS viser til det nasjonale ansvaret vi har tatt gjennom arbeidet med å opprette og fylle digitalarkivet Sceneweb.no. Arkivet er alene om å samle norsk scenekunst sin historie og samtid. Vi forventer at Sceneweb.no løftes frem i forbindelse med Meld St 8 og de erfaringer vi har både når det gjelder tekniske løsninger og formidling tas med i den konkrete oppfølgingen fremover i relevante meldinger og i kommende budsjetter.

Skaper og formidler eit kulturtilbud som blir opplevd som relevant og som representerer befolkningen

Det ligger i fri scenekunst sin nærhet til publikum og arrangører at forestillinger og estetiske strategier er relevante og «tett på sitt publikum.» Publikum såvel som befolkningen er ingen homogen masse, de representerer et stort og komplekst mangfold. Ulike kunstneriske strategier er forutsetningen for at såkalt representasjon kan finne sted.

Er tilgjengelig for alle og oppmuntrar enkelte til å oppleve og delta i kulturaktivitetar

Fri scenekunst sine verk vises på mange arenaer og i mange sammenhenger samtidig. Det vil si gjennom festivaler, scener, på institusjoner, gjennom Den kulturelle skolesekken via Norsk Scenekunstbruk, vi danseslynger, kulturhusnettverk osv. Men her ligger det også et stort potensial for økt visning og omsetning av den scenekunsten som faktisk produseres. Vi viser også til at det gjennom ulike metodeverk utviklet av aktører innen fri scenekunst oppstår lokale prosjekter i samarbeid mellom kompanier og institusjoner, som åpner for nye og annerledes publikumstilgjengelighet og aktiviteter. Dette må i sterkere grad også komme utvikleren av slike metodeverk til gode, enn det som er tilfellet i dag. Dette bør være tema i kommende Gjennomgangen på Scenekunstheltet.

Tilbyr møteplasser og bygger fellesskap

Scenekunsten er i sitt vesen møteplass og fellesskapsbygger.

Forny seg og viser vilje til omstilling

Fri scenekunst er som øvrige aktører innen de ulike frie kunstfeltene, avhengig av å være tilstede, å utvikle og skape «markeder» for scenekunst. Disse markedene er estetisk betinget og det betyr at frie sceniske grupper og scenekunstnere alltid må forholde seg til fornyelse, utvikling og omstilling. Særlig de internasjonale markedene er under stor endring, spesielt i vårt nærområde Europa. Vi ser hvor viktig det er at både gruppene, kunstnerne og vi som jobber nasjonalt og internasjonalt med å øke norske scenekunstneres muligheter er i stand til å omsette fornyelse og omstilling i praksis. Det handler om nasjonale mandat og tilstrekkelige ressurser. Mindre virksomheter viser seg mer robuste når det gjelder vilje til fornyelse og endring. Vi viser til det pågående arbeidet med Kunstmeldingen som griper fatt i nettopp dette.

Har internasjonal gjennomslagskraft og fremjar interkulturell forståing

Fri scenekunst har alltid vært internasjonalt orientert. Etterspørselen er basert på at internasjonale arrangører og kuratorer vurderer norsk scenekunst på lik linje med utenlandske aktører. Den store etterspørselen registrert i forhold til reisestøtteordningen Danse- og teatersentrum forvalter på vegne av UD, bekrefter at norske aktører får svært mange invitasjoner, og fre scenekunst hevder seg meget godt i kampen om slik internasjonal oppmerksomhet. For øvrig viser vi her til innspillet fra nettverket vårt, Norwegian Arts Abroad.

Styrker norsk språk, dei samiske språka, dei nasjonale minoritetsspråka og norsk teiknspråk som grunnleggjande kulturberarar

Scenekunstuttrykkene i sin mangfoldighet er nettopp slike grunnleggende kulturbærere som Meld St 8 understreker viktigheten av. Det sceniske språket er flerdimensjonalt og griper inn aktivt og konkret på mange nivå, både blant de som skaper og utøver kunstformene, og de som arrangerer, tilrettelegger og for det publikum scenekunsten skapes for.

DTS mener at Stortinget må sikre at fri scenekunst er en del av den nasjonale scenekunstheltet.

Med vennlig hilsen Stiftelsen Danse- og teatersentrum,
Tove Bratten